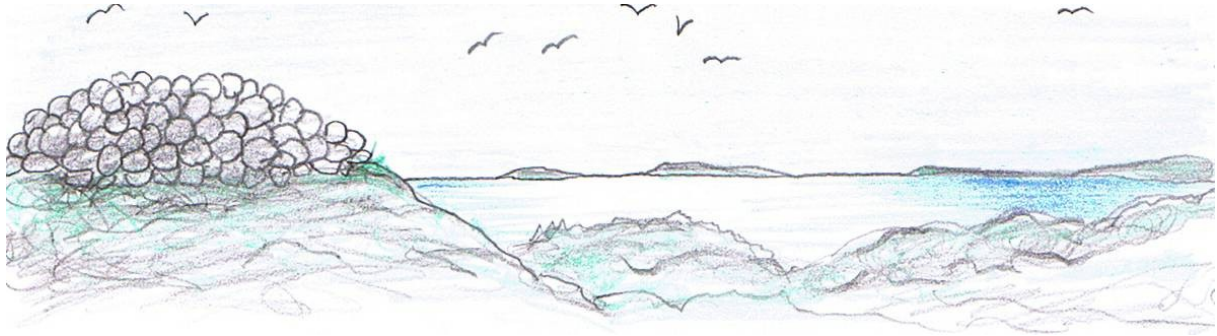

Torpadammshistoria i Frankrike och Spanien, Torpadammkungar i Italien...?
Visst låter det som den värsta skröna, men skrapar man lite på ytan så inser man
snart att även en liten fjäder kan ha haft sitt samband med en stor
höna.....

Torpadammens världshistoria

Det var en gång för mycket, mycket länge sedan, långt före farfars farfars far och även långt före hans farfars farfars far. Närmare bestämt en vår för ca 70 000 år sedan. Den hade börjat lite trevande – så som förvisso våren ofta kan göra – men sen kommit av sig och heller inte riktigt kommit till sig utan fortsatt som en fördröjd vinter. Och så höll det i sig inte bara ett år, två år eller tio år utan i bort emot ca 50-60 000 år. Vi hade kommit in i den tid vi kallar...

Istiden (den egentligen senaste av sex kända istider i Nordeuropa)

Snö packade sig till is som blev tjockare och tjockare och när den var som tjockast över Högsbo var den ca 1-2 km (som från Kaverös till Frölunda Torg). Denna oerhörda tyngd tryckte landmassan så att när väl isen smälte – och stora isblock gled ner mot havet och gjorde de repor som vi kan se på flera bergshällar – så var hela Högsbo under vatten, t o m dess högsta berg vid Kaverös vattentorn, Kaverösberget idag ca 110 m ö h, låg under vatten. Det var den tid vi kallar...

Ishavstiden (ca 12 000 år sedan) Från denna tid har vi ett av Högsbos äldsta fornminnesfynd – Torpadammen! – Eller snarare havssnäckorna på dammens botten där de i leran ännu ligger välbevarade. När så landmassan återigen började stiga utgjorde Högsbos nuvarande berg och kullar ett örikt skärgårdsområde och då är vi framme vid...

Stenåldern (8 000 – 1 500 f kr). Allt eftersom vattnet sjönk undan, blev klimatet varmare (yngre stenålder = medelhavsklimat) och Högsboborna fler och mera bofasta. En stenåldersby låg bl a nere vid Ruddalen med Slottsbergsskolans gröna äng som stor havsstrand. Man utövade jakt, höll sig med tamboskap, brukade jorden, dyrkade solen och fruktbarheten. Varje kvinna var som en symbol för fruktbarhetens gudinna, moder jord. Ju mer man älskade och dyrkade henne desto mer livsfrukt gav hon. Detta goda höll även i sig under...

Bronsåldern (1 500 – 500 f kr). Greker och romare som tidigt tagit skriftkonsten i bruk skrev om människorna uppe i norr och kallade dem för hyperboréer, fritt översatt ”det lyckliga folket bortom Nordanvinden” och vårt land för Thule. Kvinnliga principer styrde utvecklingen och fred rådde såväl inbördes som med grannländerna. Under denna tid lades stenarna till de rösen som kom att ge Kaverös område sitt namn. (Ev ursprung ”kav” vind över ”rös”en alternativt ”kav kulle med ”rös”en). Jordmån, grödor och skördar var goda. Fruktbarhetsriter var dominerande inslag i tillvaron, liksom handel och resor som kom att öka än mer under...

Järnåldern (500 f kr – 1060 e kr). En klimatförsämring inträdde, med den så kallade fimbullavintern. Tillgången till livsnödvändigheterna utarmades och vi lämnade en tillvaro kännetecknad av mycket frid och fred för ett liv med kamp om födan och uppehållet. Många från främst Västergötland lämnade och flyttade söderut – liksom än idag då kylan gör sig för outhärdlig – ner genom främst Europa. Och som goter har det sagts att man lade grunden till många nationers födelse. Jordanes, 500-talet e Kr, som var skriftställare åt den gotiske kungen Teoderik skrev ner goternas historia. Teoderik var känd bl a för att ha varit med och gjort slut på det stora Västromarriket och regerat under en tid som i sin eftertid kommit att heta ”Felix Roma” = det lyckliga Rom. Han är förmodligen även omskriven på Rökstenen i Östergötland. Jordanes skrev också att goternas härkomst/urhem skulle vara vid Göta Älvs mynning dvs bl a före detta Kaverös/Högsbobor. Än idag kan man på Barcelonas historiska museum se på karta över folkvandringarna hur de stolta urkatalanernas, de med blått blod i ådrorna -, väg gick ner gick härifrån ner till Gotalonien / Katalonien.

Teoderik (den store)

Asturien

Aragonien

Folkungalejon(?) från León.

Asturien och Aragonien var ett av de sista områdena i Europa där gotisk kungslängd och gotisk lag var gällande.

Eftersom Västergötland avfolkades genom de stora utvandringarna finns från denna tid inte lika många fornminnen som övriga fornfynd- Sverige. Men vi har dock kvar bl a resterna av en forntidsborg på Slottsberget i Ruddalen, liksom strax sydost därom ett gravfält med domarringar.

Medeltiden (1060 – 1520). Kom att präglas av flera stridigheter om bl a huruvida Högsbobor skulle prata norska, danska eller få fortsätta med sitt ursprungliga ”göt-tjöt” eftersom de tre ländernas gränser möttes här vid älvens mynning. Älven har alltid varit ett viktigt kommunikationscentrum för in- och utrikesresor från stenåldern fram till våra dagar.

Vi fick även vår första lagbok, den sk Västgötalagen i början av 1200-talet som lagfäste;

- Dräpte man en västgöte blev straffet hårdare än för andra eftersom något finare än västgöten enligt lagen ej fanns.
- Och kvinnan var höjd över allt, ”hon äger alltid frid till möte och mässa, hur stor striden än må vara mellan män”. Dräper man en kvinna utvisas man ur landet – det benämndes nidingsverk och ansågs som det simplaste av alla brott.

Göteborgarnas/göternas fana och vapensköld som sedan gammalt visat på ett krönt lejon (solsymbol) som raskt hoppar över tre silvervita vattenströmmar (Säveån, Mölndalsån och Göta Älv) i ett himmelsblått fält blev av Magnus Ladulås 1275 fastställt som riksvapen, vilket det är än idag i rikets vapensköld. Göteborg är för övrigt förmodligen världens lejonätaste område med ca 2- 3 000 lejon...läge för safari!?

16 – 1700-talet Präglades Högsboborna av ytterligare krig och sjukdomsperioder. 1749 uppgick folkmängden i Frölunda till 799 personer. 100 år senare hade det ökat till 1824. (År 2004 var vi i Högsbo/Frölunda SDN ca 30 000). Men genom...

Industrialismens inträde i Göteborg (1800-talet) med bl a Alexander Keillers lin- och hampspinneri som startade 1828 och en från Skottland utsmugglad spinnmaskin tog industrins utveckling och utbyggnad fart. Men med tiden uppstod ett påtagligt behov av god miljö och rekreativsmöjligheter. I Högsbo som var ett glesbeott naturområde* (se separat levnadsöde slutet) erbjöds möjligheten till flerbarnsfamiljer i stan att få flytta ut till den skönare naturen och friskare luften. 1912 upplät Göteborgs stad mark för egnahemsbyggen i Högsbo. Ca 107 torp byggdes med vackra trädgårdar och en aktiv egnahemsförening bildades med ett stort aktivitetsutbud för högsboborna.

Beredskapstiden(1939 – 45). De tusenåriga rösen på Kaverös toppar fick stryka på foten för att ingå i det värn som skulle skydda det luftvärnsbatteri som anlades här. Ett av flera som skulle skydda Göteborg vid ett ev fiendeanfall. Ca 150 män och kvinnor var stationerade här i ständig beredskap. Från de olika observationstornen – där ofta kvinnor var stationerade, sk tornsvalor – rapporterades eventuella observationer via anslutande telegraflinjer, vilka vi än idag kan se spår efter via de järnhållare som höll telegrafstolparna på plats längst med vägen via Torpaängen upp till vattentornen. Det för detta kanonväret som låg omedelbart väster om tennishallen liksom eldningsväret vid vattentornen övertäcktes (på 80-talet?) av stora stenhögar som idag åter minner om de ursprungliga rösen...cirkeln slutet.

Från torpartiden har vi fått namnet på vår Torpadamm trots att den då hette Sjöbergs damm och att det på kartorna nu står Svarte Mosse. Här åkte man skridskor och spelade bandy på vintrarna. På somrarna kunde man tvätta tvätt, bada eller hämta vatten till bl a djuren på den intilliggande Sjöbergs bondgård.

1950, dvs 16 år innan Högsbotorparnas arrendeavtal med staden löpt ut –tog abrupt och tragiskt den idylliska torpartiden slut genom att staden presenterade och genomförde en stor exploatering av området. I 800 lägenheter, höghus, butiker, spårvagn, skolor, fritidsgård mm kom till och vi fick grunden till det Högsbohöjd som vi har idag. Ett område som ändå lyckats bevara sina möjligheter till hälsa och välbefinnande bl a genom dess tillgängliga natur och ”rena höghöjdsluft”. Torpadammen har nu tack vare den lokale eldsjälens Bengt Andersson blivit internationellt känt ekocentrum med förvaltande och stöttande av föreningen Torpadammens Vänner. Den rika floran finns dokumenterad genom Lill Weibulls engagerade omsorg. Här finns gott om rar fauna, spännande historia och goda rekreativsmöjligheter.

* Bland dem som vid sekelskiftet bodde här kan nämnas ”Kari Skata” som 1866 kommit till Göteborg med sin familj för att som så många andra vid denna tid emigrera och söka lycka på andra sidan atlanten. Men här härlade vid denna tid en svår koleraepidemi och Karin blev den enda överlevande ur sin familj. Som kvinnlig eremit levde hon i ett egenbyggt ruckel – av andra kallat skatbo – bland Högsbos berg. ”Den som möter henne en mörk vinterkväll på stigen som leder fram genom skogen bort över bergen utan att förr ha sett henne glömmer det inte i första taget. Krokig, med en säck på ryggen och en lykta med blekt sken hängande på bröstet ser hon minst sagt underlig ut. Det spöklika intrycket minskas ej när man ser henne krypa in i sin besynnerliga bostad bland bergen” – citat ur lokaltidningen Förposten 1898. Karin dog 1902.

Källförteckning

Kaverös före oss – Gösta Göttermalm
Västra Frölundas jubileumsbok 1991
Högsbotorpen berättar – Alice Rörberg
Västra Frölundas och Askims krönika – Ernst Hörman
Sveriges historia – Elmqvist Rydberg
Folket bortom Nordanvinden - Gunnel & Göran Liljenroth
Hel den glömda gudinnan – Gunnel & Göran Liljenroth
Goterkällan – Ingemar Nordgren
Goterna – Lars Hermundsson
Pytheas resa till Thule – Alf Hensriksson
Getica (om goternas ursprung och bedrifter - Jordanes

Sammanställt av Jeanette & Mikael Burman. (Mikael är historie- och natuguide i Kaverös/Ruddalen)